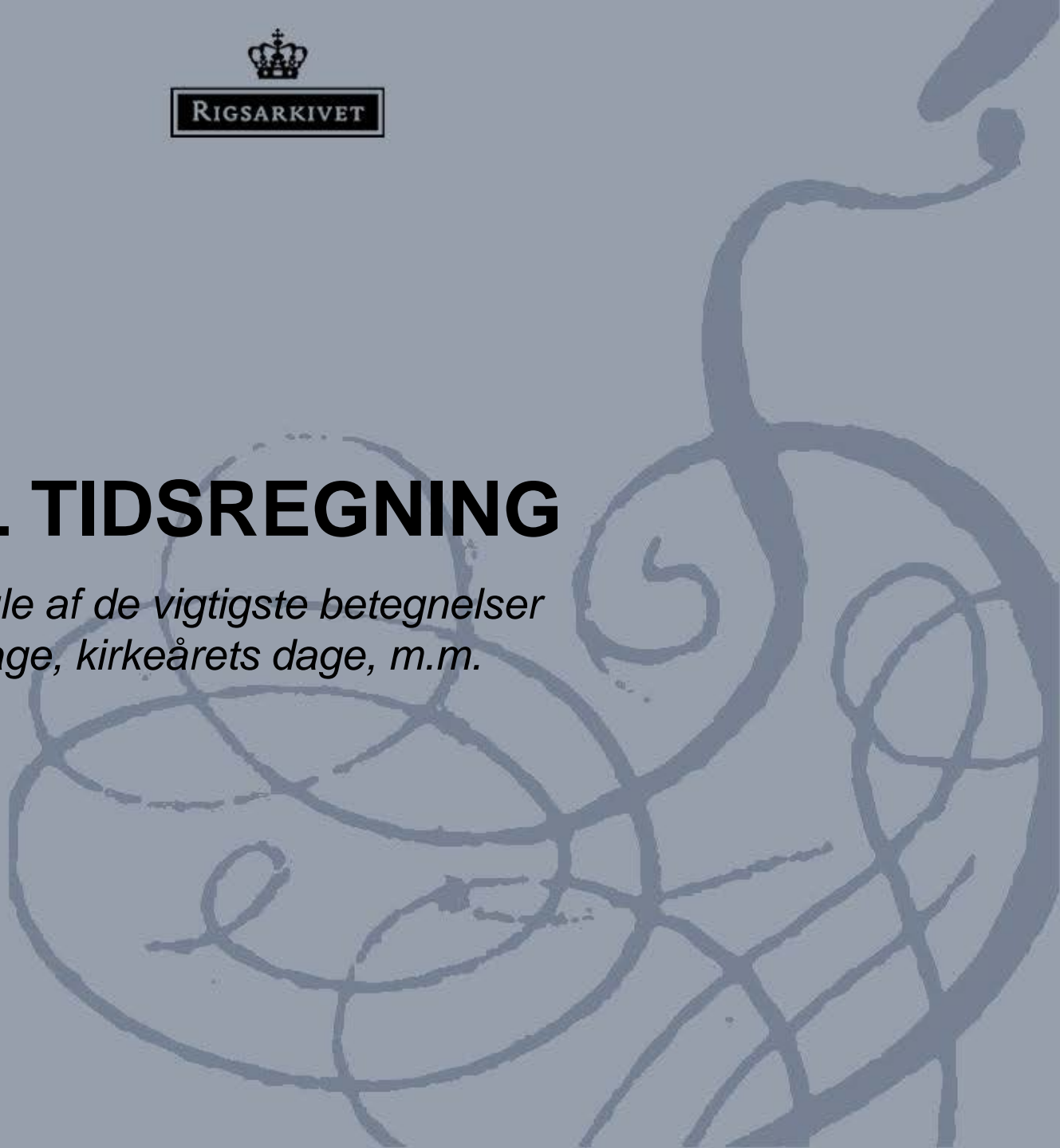

RIGSARKIVET

GAMMEL TIDSREGNING

*Her finder du nogle af de vigtigste betegnelser
for uge- og festdage, kirkeårets dage, m.m.*

Gammeldags tidsregning i kirkebogen

I de tidlige kirkebøger, dem, der kaldes enesteministerialbøger, fra før 1812-14, vil du som regel finde datoer, som er lavet ud fra kirkeårets inddeling.

Kirkeårets inddeling er baseret på årets søn- og helligdage. Nogle helligdage er faste og falder på samme dato hvert år. Andre er bevægelige, og sætter sig efter, hvornår påsken falder det pågældende år. Du vil da se, at præsten ikke har skrevet selve datoen, hvor en dåb, begravelse mm. blev foretaget men har i stedet skrevet dagens eller søndagens latinske navn. Havde dagen ikke sit eget navn, har han i stedet skrevet, hvornår søndagen lå i forhold til den nærmeste helligdag eller navngivne søndag.

Eksempel: I kirkebogen kan der fx stå, at et barn blev døbt "Dom. 7. p. Trin. 1770". - altså den 7. søndag efter trinitatis – i stedet for "søndag den 29. juli".

Kalenderreform år 1700

I år 1700 blev indført en ny kalender, nemlig den gregorianske, som vi bruger i dag. Tidligere regnede man efter den julianske, som efterhånden var blevet for unøjagtig. I år 1700

overgik Danmark til den nye kalender, man slettede 11 dage, og gik fra søndag d. 18. februar til mandag d. 1. marts. Den gregorianske kalender, der var blevet til på initiativ af pave Gregor d. 13, blev indført i katolske lande allerede i 1582.

Kirkeåret tyvstarter

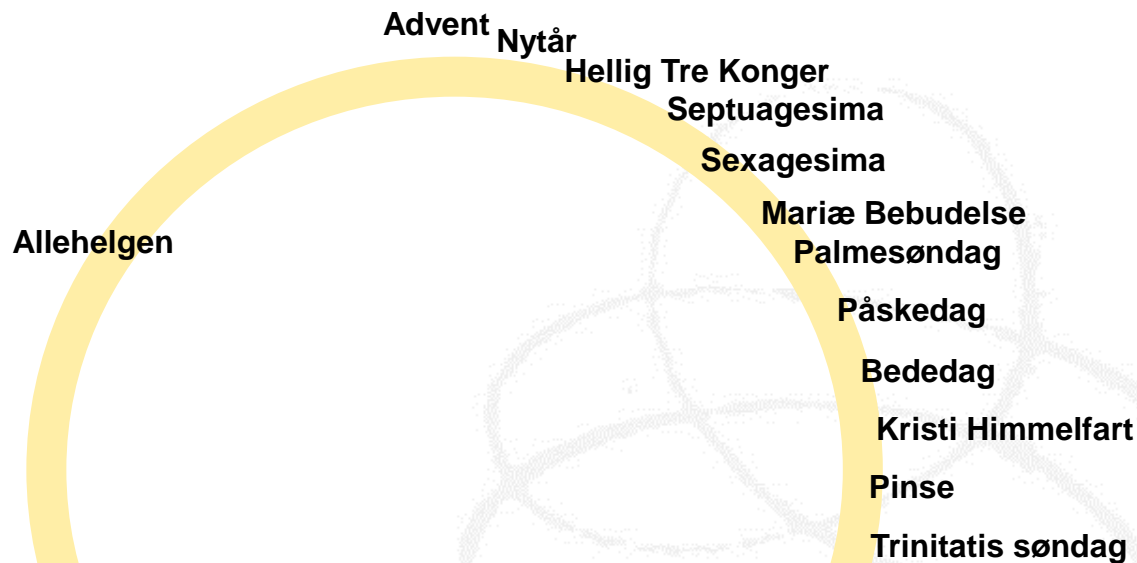
Kirkeåret starter 1. søndag i advent, modsat kalenderåret, som begynder nytårsdag. I nogle kirkebøger før 1812 - 14 har man brugt kirkeårets "tidsregning" i stedet for kalenderårets. I en sådan kirkebog vil man se en forskydning i årstallene.

Eksempel: I 1783 faldt 1. søndag i advent den 30. november. I kirkebogen kan du derfor støde på en indførsel fra søndag d. 23. november 1783 som følges af "1. søndag i advent 1784" - selvom kalenderåret ikke var skiftet endnu.

RIGSARKIVET

Kirkeåret

Det er påskens beliggenhed, der bestemmer antallet af søndage efter Hellig Tre Konger og Trinitatis.

Det er påske første søndag efter første fuldmåne efter forårsjævndøgn. Påsken falder tidligst den 22 marts og senest den 25 april.

Gamle datoer passer ikke med nutidens

Når du støder på en dato FØR 1700, skal den regnes om for at finde ud af, hvilken dato, det svarer til i dag.

Det skyldes, at vi i 1700 gik fra den julianske til den gregorianske kalender. Dét år sprang man simpelthen dagene fra 18. februar til 1. marts over.

Der er flere steder på nettet, hvor du kan finde "Bauers kalender", som er en form for evighedskalender. Se fx <http://www.morchslaegt.dk/>

Særlige festdage, m.m.

Latinske helgendags-navne mm

Circumcisio	1. januar
Epiphania	6. januar
Pauli conversio	25. januar
Purificatio Mariæ	2. februar
Candelarum (Kyndelmisse)	2. februar
Cathedra Petri (Peders stol)	22. februar
Bissextilis (skuddag)	24. februar
40 milites martyres	9. marts
40 riddere	9. marts
Annuntiatio Mariæ (Mariæ bebud.)	25. marts
Valpurgis (Valborg)	1. maj
Philippi et Jacobi	1. maj
Johannes Baptistæ (Skt. Hans)	24. juni
7 (septem) dormientes (Syvsoverdag)	27. juni
Visitatio Mariæ (Marie besøgsdag)	2. juli
Laurentius	10. august
Assumptio Mariæ (Marie himmelfart)	15. august
Bartholomæus	24. august
Severinus (Søren)	23. oktober
Omnium Sanctorum (Alle helgen)	1. november
Omnium animarum (Alle sjæles)	2. november
Nat(ivitas Christi)	25. december
Stephanus (Steffen)	26. december

Taksigelsesfester Fest(um) Grat(iarum):

1659 (Stormen på Kbh)	11. februar
-----------------------	-------------

1660 (Slaget v. Nyborg)	14. november
1728 (Kbh. brand)	23. oktober

Latinske ugedags-navne

Dies	dag
Dies Solis	søndag
Dies Lunæ	mandag
Dies Martis	tirsdag
Dies Mercurii	onsdag
Dies Jovis	torsdag
Dies Veneris	fredag
Dies Saturni	lørdag
Dominica	søndag
Fer(ia)	ugedag
Feria magna/major	i påskeuge
Feria Prima	søndag
Feria Secunda	mandag
Feria Tertia	tirsdag
Feria Quarta	onsdag
Feria Quinta	torsdag
Feria Sexta	fredag
Feria Septima	lørdag
Hebdomada	uge
Sabbatum	lørdag

Ugedagene som planetsymboler

	Søndag
	Mandag
	Tirsdag
	Onsdag
	Torsdag
	Fredag
	Lørdag

Kirkeåret

Latinske måneds-betegnelser

Mensis/Mense måned
 7br(is) / VIIbr(is) september
 8br(is) / VIIIbr(is) oktober
 9br(is) / IXbr(is) november
 10br(is) / Xbr(is) december

Flytte (skifte-)dage

Fra gammel tid:

Forår 3. fredag efter påske

Efterår Mikkelssdag 29/09

Fra 1799 i København, fra 1813 i købstæderne
og fra 1817 i landdistrikterne

Forår 3. tirsdag i april

(hvis dagen faldt i påsken, så næste uges
torsdag)

Efterår 3. tirsdag i oktober

Tamperdage

Jejunia quattuor temporum/legitima

1 i fasten 2. onsdag efter fastelavn

2 i pinsen 1. onsdag efter pinse

3 om høsten 3. onsdag i september

4 før jul 3. onsdag i december

Terminer og regnskabsår

Juni termin 11. juni

December termin 11. december

Philippi & Jacobi dag 1. maj

Stats-finansårets start (til1981) 1. april

Stats-finansårets start (fra1982) 1. januar

Gamle danske månedsnavne

Glugmåned januar

Blidemåned februar

Tormåned marts

Fåremåned april

Faremåned april

Majmåned maj

Skærsommer juni

Hørmåned juni

Ormemaaned juli

Høstmåned august

Fiskemaaned september

Sædemåned oktober

Lijlemåned oktober

Slagtemåned november

Kristmåned december

Julemåned december

RIGSARKIVET

